

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326, čekovni račun št 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mail oglasi trgov. značaja, vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 8 • Maribor, četrtek, dne 19. januarja 1939 • Leto XIV

Hrvaško vprašanje in obnova parlamentarizma

Potrebno je konstruktivno delovanje.

Redne volitve v narodno skupščino so za nami. Končne rezultate glasovanja je ugotovil glavni volilni odbor v Beogradu. Sedaj se je tudi že sestala narodna skupščina. Volitve v narodno skupščino so bile redne, čeprav so se vršile nekaj mesecev prej kakor je potekla nje štiriletna poslovna doba. — Kratka volilna doba je v glavnem omogočila le navedbo glavnih zahtev glede politike nove narodne skupščine.

Postavljeni sta bili v glavnem dve kandidadni listi. — Lista JRZ in lista združene opozicije. Tretja lista Ljotića ni prihajala mnogo v poštev.

Če motrimo glavno tezo, ki je prišla pri volitvah najvidneje do izraza, je ta hrvaško vprašanje in obnova parlamentarizma. S tema dvema tezama je bilo nasičeno vse volilno gibanje, ki je s tem postalo nekaka centralna točka, okoli katere se giblje ves interes jugoslovanskih državljanov. Zato mislimo, da sta to dve tako važni vprašanji, ki se ju oklepajo pristaši vseh list, ki so nastopile v volitvah, da se morata smatrati kot resni in aktualni. JRZ kakor opozicija sta s svojimi obljubami in zagotovili prevzeli nalogo in dolžnost, da ti dve vprašanji rešita stvarno, resno in iskreno, ker s tem najboljšo podpreta ideološko edinstvenost, ki se je v volilnem boju tako sijajno manifestirala od vseh strani.

Potrebno je zaradi tega, da se pričeto delo nadaljuje po idealni zamisli, ki naj ustreže potrebam jugoslovanskega ljudstva.

Formalnosti niso toliko bistvene ali pa sploh ne, kakor strpnost, volja in želja naroda po iskreni ureditvi notranjih razmer, ki po nepotrebnem vznemirjajo javnost.

Narodna banka v letu 1938

Zlata podloga dinarja se je povečala za 203.59 milijonov dinarjev.

Narodna banka je objavila poročilo o svojem poslovanju v letu 1938.

Zlata podloga dinarja se je povečala za 203.59 milijonov dinarjev, tako, da je znašala ob koncu leta 1.909.61 milijonov dinarjev ali 27.06 odst. celokupnega obtoka bankovcev.

Zaloga tujih plačilnih sredstev, ki se lahko uporabljajo v mednarodni trgovini in obstoje iz deviz z zlatim pokritjem (tunt šterling, dolar), znaša 643.51 milijonov dinarjev in je med letom porastla za 96.38 milijonov dinarjev.

Predujmi, ki jih je dobila država, so se sicer zmanjšali za skoro 16 milijonov dinarjev, znašajo pa še vedno 1.627.76 milijonov dinarjev.

Za vsakdanji kruh gre

Mednarodna konferenca o pšenici.

V Londonu je zasedal te dni mednarodni odbor za pšenico. V tem odboru so zastopane vse države, ki pridelujejo pšenico za izvoz, zlasti tudi Kanada, Zedinjene države, Argentinja in Sovjetska Rusija. Odbor se je izjavil za sklicanje mednarodne konference o pšenici. Namen konference bo, sklepati o omejitvi posevkov pšenice na vsem svetu, da bi se preprečilo padanje cene pšenice. Torej bo šlo neposredno tudi za ceno kruhu. Ureditev je zamišljena tako, kot pri sladkorju, čigar produkcijo tudi ureja mednarodni kartel držav, ki pridelujejo sladkorni trs ali pa sladkorno rero. Mednarodni karteli obstojajo še za jeklo, baker, cin itd.

Prvi seji nove narodne skupščine in senata

Pričetek v Beogradu

Hrvaških poslancev ne bo v skupščino

V ponedeljek se je sestala narodna skupščina. Seje so se udeležili poslanci JRZ, združene opozicije in JNS. Hrvaški poslanci bivše SHS in SDK se seje niso udeležili. Poslanci srbske opozicije so se seje udeležili sporazumno z dr. Mačkom. Vladna stranka ima v narodni skupščini 306 poslancev, opozicija, ki se je udeležila seje, šteje 21 poslancev. Opozicija ustanovi najbrže enoten poslanski klub.

Malo po 9.30 so prišli v dvorano člani vlade z ministrskim predsednikom dr. Stojadinovićem na čelu. Ko so zavzeli svoja mesta, je narodni poslanec Acim Popović v smislu § 2 poslovnega reda narodne skupščine predlagal za starostnega predsednika najstarejšega narodnega poslanca Mihajla Stojadinovića, ki je bil izvoljen na vladni listi v Beogradu. Med tem so prišli v dvorano poslanci združene opozicije in JNS ter se porazvrstili na skrajni levici. Prišli so Peter Živković, Joca Jovanović, dr. Laza Marković, Trifko Žugić, Ilija Mihajlović, dr. Branko Čubrilović, dr. Tupanjanin, dr. Stević in še 10 drugih. Štirje opozicijski poslanci so izostali zaradi bolezni.

Narodna skupščina je nato z akklamacijo izvolila 4 začasne tajnike. Izmed njih je dr. Damić takoj za tem prečital poročilo glavnega volilnega odbora. — Obenem je sporočil, da je umrl novozvoljeni narodni poslanec Milan Đurman.

Po teh formalnostih je starostni predsednik pozval poslance, da izroče svoje poverilnice. Tajnik Damić je po imenu pozival poslance po seznamu glavnega volilnega odbora. Svoje poverilnice so novi narodni poslanci oddali po vrsti.

Nemški gospodarski načrti v jugovzhodni Evropi

Koliko Nemčija uvaža in koliko izvaža iz držav jugovzhodne Evrope.

V l. 1937. je šlo 33 odstotkov celokupnega izvoza držav v jugovzhodni Evropi v Nemčijo. Te države pa so istega leta krile 42 odstotkov vseh svojih nakupov, ki so jih izvršile v inozemstvu, v Nemčiji.

V Nemčiji so mnenja, da nikakor ni potrebno, da bi Nemčija vodila kakršnokoli osvajaško politiko na jugovzhodu Evrope, ker ji popolnoma zadostuje, ako si te pokrajine podredi gospodarsko in jih naveže na se. V Berlinu si predstavljajo ureditev odnošajev do držav jugovzhodne Evrope na ta način, da jim te države prostovoljno prepuste izkoriščanje zemeljskih zakla-

Dr. Branko Čubrilović je oddajal poverilnice opozicijskih poslancev po vrsti, kakor so bili pozvani. Čim je bilo delo opravljeno, je starostni predsednik Stojadinović sejo zaključil in prihodnjo sklical za torek dopoldne. Na dnevnem redu te seje včeraj je bila izvolitev verifikacijskega odbora.

Dr. Korošec predsednik senata.

Na seji senata, ki je bila jako kratka, je notranji minister Acimović prečital

odlok o otvoritvi zasedanja. Sejo je vodil starostni predsednik Stevan Mišaldžić. Izvoljeni so bili na seji predsednik, dva podpredsednika in trije tajniki. Glasovanje je bilo tajno. Opozicija je oddala prazne glasovnice. Za predsednika senata je bil izvoljen dr. Anton Korošec z 51 glasovi. Podpredsednika sta Juro Kotur in dr. Mile Miškulin. Tajniki so: Gjuro Vukotić, Kamenko Božić in Cedomir Zaharić.

Dr. Stojadinović o svoji politiki v klubu JRZ

»Parlament, to smo mi.«

Na klubovi seji JRZ je govoril predsednik vlade in stranke JRZ v ponedeljek. Govoril je najprej o volitvah, o principu večine, češ, da je Daladier rekel, da mu zadošča en glas večine.

V govoru je dr. Stojadinović tudi naglasil: »Parlament, to smo mi (klub JRZ)«. Zmaga vlade pa je v tem: Dr. Maček, Živković in Jevtić bi bili morali dobiti ne samo vse Mačkove glasove iz leta 1935., ampak tudi vse Jevtićeve, pa je Jevtićeve dobila sedanja vlada, dočim je dr. Maček samo nekoliko po-

množil število svojih volilcev.

Nadalje je govoril o letaku dr. Mačka, ki govori o škofu dr. Stepincu ter končno prešel na hrvaško vprašanje. V tem vprašanju je poudaril znano stališče ter izrazil, da želi sporazum s Hrvati, toda po določenih pogojih, to je v mejah velike nedeljive Jugoslavije, vse ureditve morajo služiti utrditvi in podvigu našega naroda in naša država mora ostati v osnovah nedotakljiva monarhija z dinastijo Karadodjevičev na podlagi narodnega in državnega edinstva.

In v Zagrebu

Hrvaški opozicionalni poslanci in njihovi sklepi

V nedeljo je bila seja poslancev bivše hrvaške SHS v Zagrebu pod predsedstvom dr. Mačka. Na seji je bila sprejeta resolucija »Hrvaškega narodnega predstavništva«, ki omenja samoodločbo narodov in hrvaško pravo. Resolucija govori o dvajsetletnem boju za ob-

novitev tega prava, v katerem so bili Hrvati gospodarji na svojem ozemlju. Hrvaški narod ne more prenašati mirno, da se mu osporava pravica do obstoja in svobode ter da se mu krati pravica, da sam odloča o svoji usodi.

Kaj pravijo o rimskih razgovorih

Potrebni bodo še novi razgovori.

V razgovorih, ki sta jih imela Chamberlain in Mussolini ob sodelovanju obeh zunanjih ministrov lorda Halifaxa in grofa Ciana, so bila proučena vsa trenutno najvažnejša vprašanja med obema imperijama. Razgovori so potekali v največji prisrčnosti in so dovedli do odkrite in obširne izmenjave misli... Odnosaji med obema državama po paktu z dne 16. aprila 1938 se naj razvijajo v duhu prijateljstva. Dogovorjeno je tudi bilo, da se čimprej sklenejo posebni sporazumi v smislu pakta. Volji obeh držav sta se pokazali, da se posvetita obe politiki učinkoviti ohranitvi miru, za katero zastavita obe vladi vse sile.

Posebne pogodbe se tičejo trgovinskih in gospodarskih pogodb med državama in njiju kolonijami.

Cene pšenici na svetovnem trgu padajo

Prizad je znižal ceno pšenici za 12 odstotkov.

Privilegirana izvozna družba, ki ji je poverjena trgovina s pšenico v državi in je edina pooblaščenca, da organizira izvoz, je te dni znižala ceno pšenici od din 160 na din 140, t. j. za 12 odstotkov. Utemeljuje pa svoje ukrepe s tem, da je cena pšenici tudi na svetovnem tržišču ponovno padla in pravi: Ko je bila cena naši pšenici din 160 za metrski stot, so jo prodajali v Liverpoolu v Ka-

nadi po din 88 do din 96, torej je moral Prizad pri izvozu vsakih 100 kg pšenice doplačati povprečno din 71. Kajti dražje, kot je bila liverpoolska pšenica, mu jo v inozemstvu ni nihče plačal. Sedaj je padla cena pšenici v Liverpoolu na din 63 za 100 kg, tako da bo kljub znižanju cene pšenici na din 140 za 100 kg doplačal Prizad pri vsakih izvoženih 100 kg povprečno din 76.50.

Te številke nas uče, da je ves trg mednarodno povezan in da je ideja mednarodne organizacije gospodarstva in obramba delavstva ter konzumenta edino pravilna. Uče nas pa tudi, da je pametneje skrbeti za povečanje domačega konzuma, mažari z znižanjem cene, kot pa pri izvozu doplačevati, zato, da jemo sami drag kruh, v inozemstvu pa poceni.

Škoda, ki so jo povzročili gozdni požari v Avstraliji, cenijo na pol milijarde dinarjev.

Nacistična ofenziva proti Barceloni

Republikanci v 80 kilometrskem pasu okrog Barcelone.

Nacistična ofenziva je zadnje dni dospela do črte Tarragon (ob morju), od koder poteka v polkrogu proti Mont Blanchu (planota Urgel) in od tod do Cervere, kjer se zasuje v dolino reke Segre (Pireneji). Republikanci so v tej pokrajini zgradili močan obrambni pas, ki brani neposredno samo Barcelono.

Barcelona ima seveda še vedno zvezo s Francijo, ki vodi ob morju.

Uspeh nacistov proti republikancem je v tem, da ima Franco 800 tujih letal, republikanci 40, in da pride na vsakih 6 nacističnih topov tujega izvora po en republikanski top.

Republikanska ofenziva v Estramaduri

10 kilometrov od železniške proge Granada—Sevilla.

Med tem, ko se Katalonci umikajo pred silnim pritiskom nacistične vojske, se nadaljuje njihovo prodiranje v Estramaduri in na andaluzijski fronti.

Na estramadurski fronti v smeri proti pokrajini Badajoz in Seville so zavzeli Castuero in Puerto Calabar.

Na andaluzijskem bojišču, severozapadno od Granade (južna Španija), pa so v odseku Moclin zavzeli Tosari ter prispeli v dolino reke Velilas. Prodiranje nadaljujejo proti železniški progi Granada—Sevilla.

Francoski socialisti zahtevajo, da se odpre španska meja

Blum je napisal v »Populaire« razpravo o angleško-italijanskih razgovorih v Rimu. Po informacijah, ki sta jih dobila tam angleška državnik, pravi Blum, je nevmešavanje v španske zadeve postalo iluzorno in zato mora Francija odpri pota v Španijo. Blum zaključuje: »Sedanje stanje ne more več trajati. In prepričan sem, da ne bo trajalo več.«

Francosko delavstvo brez izjeme za-

hteva otvoritev meje med Francijo in republikansko Španijo. Tudi seja radikalnosocialistične stranke, ki ji pripada predsednik vlade, je zahtevala v nedeljo otvoritev te meje.

Desničarski francoski krogi pa zahtevajo zbliznanje s Francovo Španijo. V tem primeru bi se Francija izročila prijateljem, ki ne spoštujejo mednarodnih pogodb in pravic.

Roosevelt za republikansko Španijo?

Iz Washingtona prihaja vest, da je predsednik Zedinjenih držav Roosevelt zato, da se republikanski Španiji prične pošiljati orožje, ker ne gre, da bi legitima vlada ostala brez vsake pomoči, dočim dobivajo nacisti iz tujine ne samo orožje, ampak tudi vojake in to cele armadne zbornice, kljub temu, da je bil sklenjen sporazum o odpoklicu prostovoljcev.

Ta vest je delovala v Evropi silno

vznemirljivo. Tisti, ki se čutijo prizadeti, skušajo v svojih poročilih zmanjšati pomen te izjave. Pred vsem trdijo, da je izjava izzvala v Zedinjenih državah silno negodovanje in da dobiva Roosevelt radi tega na »milijone« protestnih brzojavk, tako da so morali nastaviti na poštah nove službene moči, ker ne zmorejo takega brzojavnega prometa.

V obrambo kulture

Publicistka Angela Vodetova je izdala knjigo »Spol in usoda«. Delavsko glasilo »Slovenski delavec« je o tej knjigi prineslo sledečo oceno:

»Angela je stara, bo najbrž tudi garala s svojo knjigo »Spol in usoda«. Angela Vodetova namreč. Za skupinske paritvene zakone se zavzema. Angela je očitno stara, predpotopno stara, da pogreva staro marksistično, od vseh zavrženo in obsojeno propagando za skupinski paritveni zakon. Angela pa mora biti tudi grda, tako grda, kakor je vsaka cunja, ki je slehernemu rada za podnožek, da si vanjo čevlje briše. Pošten možki na žene s skupinskimi nagoni še ne plijue ne. Stran pogledata in mirno gre, ker mu rože s takim duhom, kot ga Angela širi v svoji brošuri »Spol in usoda«, od daleč smrde.«

Kot člani slovenskega narodnega občestva in kot kulturni ljudje z ogorenjenjem zavračamo tak način pisanja, ki ne zadene in ne žali le poedine človeške osebnosti, temveč uničuje

temeljne osnove našega narodnega sožitja, niža naš kulturni nivo in vzgaja ljudi, ki bodo brez čuta odgovornosti in brez plemenitosti gledali na delo bratov in sester v narodnem občestvu.

Pozdravljamo vsako stvarno kritiko — tak način pisanja pa žali vsakega resničnega in polnovrednega človeka.

Ta dopis smo poslale v objavo vsem dnevnikom in tednikom.

Zveza akademsko izobraženih žensk, odbor sekcije Ljubljana.

Los Angeles dobi največji vodovod na svetu.

Ker vlada v južni Kaliforniji večinoma vedno suša, dogotavljajo sedaj vodovod, ki bo dolg 392 milj in eden največjih na svetu. S tem vodovodom bo dobilo mesto Los Angeles, ki šteje okrog 3 milijone prebivalstva, zadostno količino pitne vode. Pri gradnji je zaposlenih 45.000 delavcev in 800 inženjerjev. Stroški so predvidenovani na 220 milijonov dolarjev.

Dama in po svetu

Vatikan o volitvah v Jugoslaviji. »Osservatore Romano«, papežev osebno glasilo, je zapisalo o izidu volitev v Jugoslaviji, da so pokazale težnjo ljudstva, da država ojači stike z zapadnimi državami.

Padanje krza nemške marke na naših borzah. Nemška marka ima vrednost samo v rajhu, v inozemstvu pa le toliko, v kolikor jo umetno podpirajo, t. j. da jo pokupijo, čim jo kdo ponuja, da ne nastane nadponudba. Naša trgovina z Nemčijo je silno razvita, kar se vidi tudi iz tega, da nam Nemčija dolguje 370 milijonov dinarjev. Narodna banka se je zavezala nemškemu obračunskemu uradu, da bo skrbela za to, da bo tečaj marke ostal na osnovi din 14.30 do 14.70 za eno marko. Na podlagi tega dogovora so prodajali naši izvozniki svoje blago Nemčiji. Na našem trgu pa se je sedaj pojavilo ogromno klirinških mark, ki so jih izvozniki hoteli vnovčiti, da bi čim prej prišli do denarja. Narodna banka je uvidela, da ne more več intervenirati, t. j. razmetavati denarja za dvomljive nakupe nemških mark, ne da bi vsled tega utrpela ogromno škodo. Morala je odpovedati dogovor z nemškim obračunskim uradom in posledica je bila, da je pričel tečaj nemške marke naglo padati, kakor vsako blago, za katerega ni kupca. Posledica tega padanja tečaja nemške marke pa bo hudo prizadela naše izvoznike. Ti so prodali svoje blago v nadi, da bodo dobili izplačilo po tečaju, ki ga je utrdila Narodna banka, vsled padeča tečaja pa bodo izgubili ogromne vsote, težke milijone, ki jih jim ne bo nihče povrnil. f

13.000 delavcev pojde v Nemčijo — navadna potegavščina. Pred nekaj tedni so objavili dnevnik vest, da bo dobilo letos v Nemčiji 13.000 naših delavcev delo in zaslužek. Pri tem so poudarili, da se v rajhu zlasti zanimajo za naše kvalificirane industrijske delavce, kot kovinarje, strugarje itd., od katerih, da jih bo tamkaj dobilo delo več tisoč. Kdo je te vesti lanciral v svet, se ne ve. Dejstvo je, da je vest navadna potegavščina, kakor se je sedaj ugotovilo. Na V Nemčiji bodo tudi letos dobili delo samo naši kmečki delavci. f

Plače pri Pokojniškem zavodu za nameščenje v Zagrebu zavarovanih znašajo mesečno 2.9 milijonov din ali 34.5 milijonov letno.

Kaj dobavlja Nemčija na Balkan? V Plzenski »Novi Dobi« poroča znani narodno-gospodarski pisatelj dr. Vacek, da se vedno bolj čuti gospodarski vpliv Nemčije v balkanskih državah, ki so predvsem uvažale v Nemčijo živila. Ker pa Nemčija tega uvoza ni poravnala v gotovini, so vse balkanske države naročile v Nemčiji velikanske množine raznega blaga, s katerim so se založile kar za več let naprej. Posamezno so na ta način naročile balkanske države predvsem: Jugoslavija aspirin, Rumunija ustne harmonike in Grška pisalne stroje. f

Italija bo svojo uvozno trgovino proglasila za državni monopol. Uvoz bo ves v rokah par privilegiranih družb.

Kakšna je letalska sila Rusije? Italijansko časopisje se peča z vprašanjem moči ruskega letalstva in prihaja do zaključka, da je imela Rusija sredi preteklega leta 6500 bojnih letal prvega reda in 2500 bojnih letal drugega reda, vsega skupaj pa 16.000 letal.

Za spremembo zopet enkrat bombni atentati v Londonu, Manchesteru in Dublinu. Irski republikanci so izvršili par bombnih atentatov v Londonu, Manchesteru in Dublinu na Irskem. Bombe so napravile večjo škodo, ker so bile poškodovane električne napeljave. Ubityh in ranjenih pa je bilo tudi več oseb.

Ameriški katoličani in republikanska Španija. Ameriško časopisje objavlja rezultat glasovanja med katoličani glede Španije. Glasovanje, ki so ga priredili veliki listi, je pokazalo, da je 58 odstotkov katoličanov za republikansko Španijo, 42 pa za generala Franca.

Argentinijske sprejme 100.000 židov. Argentinska vlada je sklenila ugoditi prošnji mednarodnega odbora za emigrante v Londonu, kateremu je sporočila, da bo izdala dovoljenje za naselitev 100.000 iz Nemčije in Italije pregnanih židov. — Zadnje čase se je nemško časopisje silno trudilo, da prepriča svet, kakor da je Argentinijska ne samo v opoziciji proti vsej ostali Ameriki, ampak, da tudi v židovskem vprašanju deli mnenje tretjega rajha. f

Lebko nezadovoljnim državljanom v Mehiki. Mehška vlada je odredila, da imajo vsi nezadovoljni državljani, ki se hočejo pritožiti predsedniku republike Cardenasu, pravico, da pošljejo svojo pritožbo brzojavno, ne da bi jim bilo treba zato plačati kakšno pristojbino. — Brzojavka sme obsegati 20 besed. Za pošiljanje takih brzojavk je določena vsak dan neka gotova ura. f

Najvišja temperatura od leta 1875. V Pragi so imeli v torek, dne 17. t. m. dopoldne 9 stopinj C. Tako visoko temperaturo na ta dan so zabeležili zadnjič leta 1875.

500.000 otrok pod 12. leti dela v Zedinjenih državah in si služi vsakdanji kruh.

Za češkega »Orla« jim je. Na Češkem nameravajo razpustiti »Delavske telovadne organizacije« in »Orla«, oz. nameravajo obe organizaciji priključiti »Sokolu«, ki bi na ta način postal edina telovadna organizacija v državi. »Slovenec« se peča s temi stremljenji na Češkem in pritrjuje češkemu katolikom, ki se protivijo temu načrtu ter zahtevajo, da »Orla« ostane kot doslej tudi še za naprej samostojna telovadna organizacija. Kar se tega tiče, se z gospodi pri »Slovencu« popolnoma strinjamo. Želeli bi samo več doslednosti. Kakor si namreč gospodje žele, da si ohranijo pravico imeti lastne organizacije in svobodo delovanja teh organizacij, tako naj bi to privoščili tudi drugim, zlasti delavstvu. Mi pa vidimo, da se gospodje ne ravna po krščanskem načelu: česar ne maraš, da ti store drug, tudi ti drugim ne stori. Ko so po drugod in nazadnje tudi na Slovaškem razpuščali »Sokola« in »Delavske telovadne organizacije«, ni našel »Slovenec« niti besedice protesta. Ko so v bivši Avstriji razganjali delavske organizacije, je »Slovenec« ploskal od vznícenosti in veselja. Njegova neposredna okolica pa bi najraje sploh zadržala svobodna delavska pokret. Vprašamo »Slovenca«, kdaj je napisal eno samo besedo v obrambo pravice neoviranega obstoja svobodnih delavskih strokovnih organizacij? Kdor hoče za sebe drugačno pravico, kot za druge, naj se ne čudi, ako ga doleti enaka usoda, kakor jo privoščijo drugim.

C. Nordhoff in J. N. Hall:

HURIKAN

Terangiju je bilo tedaj enaindvajset let: svetlo-polt mladenič, ne velik, med tem ko se toliko drugih znan radi svoje moči in delavnosti. Ako je jadnica doplula k otokom, pri katerih ni mogla pristati ob bregu, ampak je morala tovoriti zunaj, na koralnih skladih, je, ne da bi se posebno mučil, lahko tekkel s štirimi po šestdeset kilogramov težkimi balami razsekanih kokosovih orehov na hrbtu, stotine metrov daleč po valovitih koralnih tleh plitvega morja. Večina mornarjev nosi lahko samo po dve bali, tri se smatrajo že kot težko breme za močnega moža. Ni napornejšega dela na svetu, kot je nakladanje jadrne, ki tovorijo razsekane kokosove orehe; ni ga! To je delo, pri katerem si človek skoroda zlomi hrbtnico. Terangi se je pri tem sijajno razvijal in vmes našel celo čas, da je postal izkušen mornar. Krmaril je ladjo, kot kapitan sam. Pri vsem tem pa je bil skromen, in v vsem svojem zadržanju niti najmanj domišljjav: samo kadar je bil užaljen njegov naraven čut časti, se ga je bilo treba paziti.

V tem času je bilo, ko se je zapletel v neko zadevo, ki je imela najtežje posledice za njegovo bodoče življenje.

Katopua se je vrnila s tovorom kobre v Papeete, in nekega popoldne, ko je bilo dnevno opravilo končano, je šel Terangi v krčmo očeta Duvala, da bi tamkaj z dvema svojima tovarišema izpil steklenico piva. Krčma je stala ob bregu in so zahajali

v njo mornarji, sadilec rastlin in še mnogi drugi gostje. Kapitan Nagle je sam sedel pri neki mizi v bližini in videl, kaj se je zgodilo.

Ladja, ki je vsak mesec doplula iz Sidneya, je bila baš zasidrana v pristanišču in razen običajnih gostov, so ta večer prišli k Duvalu tudi potniki s parnika, da bi se na kopnem nekoliko razhodili. Nek obilen možakar, rdečega obraza, je vstopil in obstal v bližini vrat, odkoder se je razgledoval, kje bi našel prazno mizo. Popil je že več alkohola, kot pa je bila njegova mera, toda očitno ga je še žejalo. Z umazaniam robcem si je otiral potni, izpiti obraz; ko je tako stal pri vratih se je izzivajoče oziral okoli sebe, kakor da bi hotel reči, ne svetujem nikomur, da obsedi, ako ga pozovem, da mi napravi mesto. Toda niti enega praznega stola ni bilo, možu pa se je očitno zdelo pod častjo, da bi stal ob točilni mizi.

Nenadoma se je podal k mizi, pri kateri je sedel Terangi s svojimi prijatelji in jih pozval, da naj se odstranijo. Njegove geste so govorele prav tako jasno, kot bi mogle povedati besede: »Jaz sem bellec. Proč, vi!«

Polinezijci so vljudni in postrežljivi ljudje. Ako bi jih bil možakar količkaj vljudno pozval, da mu napravijo prostor, bi se bilo to takoj zgodilo. On pa je hotel vso mizo za se. Dva izmed družbe sta vstala, Terangi pa se ni ganil. Niti zmenil se ni za možakarja, ampak je mirno pil svoje pivo dalje. Dotični možakar pa, ki je najbrž prebival v kakšni koloniji, kjer je bil navajen imeti pred seboj same ponižne domačine, je bil ves divji, da ga je »zamorrec« tako preziral. Zamahnil je in udaril s svojo ogromno šapo Terangija naravnost v obraz. Le

malo je manjkalo, da ga ni podrl s stolom vred na tla.

Terangi je skočil pokonci in vrnil napadalcu udarec z vso silo svoje mišačaste roke in po vseh boksarskih pravilih. Pritrdili mi boste, da izzivač ni drugega zaslužil, in tudi nihče izmed navzočih ni bil drugačnega mnenja. Na nesrečo pa je Terangi s svojim udarcem zdrobil možakarju spodnjo čeljust. Ko se je ta zopet zavedel, so ga prepeljali v bolnico, toda namesto, da bi bil lepo tiho, je vso zadevo silovito napihnil. Bil je angleški državljan. Zahteval je svojo pravico! Izkazalo se je, da je možakar poslanec ali nekaj sličnega in da uživa v svoji domovini velik vpliv. Deloval je brzojav, angleški konzul se je seveda takoj zanimal za dogodek, stvar je dobila politično obiležje in na vse zadnje je bil Terangi obsojen radi težke telesne poškodbe na šest mesecev težke ječe, kljub zanj ugodni izpovedi kapitana Nagleja in ostalih prič, ki so videle dogodek.

Kapitan je bil ves divji, ko je čul sodbo, toda se je trudil, da Terangi tega ni opazil. Do odhoda jadrnice je bilo še par dni, vsak dan je prihajal k njemu, mu dajal očetovske nasvete in predočeval, da naj kazen potrpežljivo in možato prenaša. Kriva da je samo Terangijeva prevelika moč. Prihodnjič, ako bi bil zopet izzvan, da udari nekoga v obraz, naj bolj pazi, da izzivaču ne zdrobi čeljusti. Šest mesecev bo kmalu minilo. On, Nagle, da bo že vse razložil Terangijevi mladi ženi, s katero se je bil le-ta šele pred šestimi tedni poročil, in ji izročil male darove, ki jih je bil kupil za njo njen mož.

(Dalje prihodnjik)

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Ali je draginja narastla?

Na plenarni seji občinskega odbora občine Trbovlje dne 12. t. m. je bila prečitana vloga »Doma slepih« v Ljubljani, iz katere je bilo razvidno, da zahteva »Dom slepih« za gojenko občine Trbovlje 50 odst. poviška oskrbnine in sicer od din 200 na din 300 mesečno. Vloga utemeljuje upravo s tem, da so se cene vseh življenjskih potrebščin zelo dvignile.

Torej tudi druge tare draginja, samo rudarjem noče nihče verjeti, da morajo plačevati življenjske potrebšchine dražje kot pa jim to dovoljuje zaslužek. »Dom slepih« je banovinska ustanova. Zato je njen dopis priznanje, da je draginja res neznosna in da to velja seveda tudi za delavstvo pri določitvi minimalnih mezd itd. Potrebo takega povišanja pa

HRASTNIK

Prizetec izobraževalnega tečaja. V rudniku Hrastnik je za rudarje pričel »izobraževalni tečaj« z zanimivimi predavanji, ki bodo zelo koristila rudarskemu delavstvu. Predavalo se bo o: 1. novih rudarskih policijskih predpisih (dr. inž. Kersnič Viktor iz Ljubljane); 2. preprečitve nezdov v varnost pri delu (ing. Verbič Pavel, obratovodja v Hrastniku); 3. rudarsko zavarovanje (upravnik Lobe Franc iz Zagorja in Pliberšek Franc); 4. zdravje delavca in njegove družine (dr. Arnšek, zdravnik Bratovske skladišnice iz Hrastnika). Rudarskemu delavstvu poset predavanj zelo priporočamo, saj so ta predavanja takorekoč življenjskega pomena za rudarje.

ZABUKOVCA

Taki so zeleni tiči! V 2.—3. št. »Slovenskega delavca« od dne 14. januarja t. l. piše zelenec o framazonovih rdečkarjih in jih zmerja, ker so odslovili iz dvorane nekega bečača ob priliki dramske predstave, katero je priredila naša »Vzajemnost« dne 26. decembra m. l. Resnica je to-le: Nek invalid brez roke, ki je že tri dni popival in zapravil v ondodni gostilni, je prišel v dvorano k predstavi, da bi prosjačil. Reditelj mu je dal dinar in ga podučil, naj ne moti in ne nadleguje gledalcev ter ga odslovi. Tako bi menda naredil vsak, ker pijance ne smemo puščati na gledališki predstavi. In sedaj se drzne zelenec primerjati tega človeka s hlapcem Jernejem, ki ga je gospodar postavil pod kap in spodil z doma. Ali je demagoški pisec vprašal tega nesrečnega, da bi mu pojasnil, kako in kje je bil izgubil svojo roko in postal siromak? Mogoče pa nam zelenec pove, kateri rdečkar ga je pohabil in pogljal po svetu? Pa ni treba, da bi odgovarjal na ta vprašanja. Raje naj pove, kaj je storil sam in njočovi, da bi dvignil te reveže, ki jih je upropastila vojna iz revščine in blata. Zelenec, ki napada nas, nam ni nepoznan. Saj se je hotel vrniti med nas in se udejstvovati v naših vrstah. Toda, ker pri nas ni mesta za častihlepne in tudi ne denarja za različna posojila, ki jih je iskal, je šel in postal nasprotnik in govornik med našimi protivniki. Nasprotnikom čestitamo na pridobitvi. S poštenim nasprotnikom smo vsak čas pripravljeni meriti naše sile. Z ljudmi take baže pa je treba oostopati drugače. Prezirati jih je treba! Zelenec časopisje ima nalogo, da cepi delavske vrste. Ukaz ima, da napada samo socialiste, da bje po marksistih, vse ostalo solzavo pripovedovanje in dokazovanje o pomankanju ljubezni do bližnjega pa je slepilo za nevedne. — Zagovarja bogastvo in revščino, potem pa pravi, da se bori proti izkoriščanju. — Nekoč pride konec in plačilo za vse, kar ste hudega prizadejali delavstvu. Današnji čas je čas teške preizkušnje. Kar je nevednih pošteniakov v nasprotnem taboru, bodo našli pot med nas prej ali slej. Tedaj homo vsi složno nastopijo proti izkoriščanju dela in človeške nesmeti.

Cankarjevo proslavo priredi naša »Vzajemnost« v nedeljo, dne 22. t. m. ob 15. uri v dvorani ge. Amalije Piki v Grizah. Predaval bo s. Ciril Štukelj iz Ljubljane o življenju Ivana Cankarja. Dramski odsek nam bo pokazal dramatični prizor iz Cankarjevega »Dobrotnika«, nakar bodo sledile recitacije in pevske ter glasbene točke moškega, mešanega in tamburaškega zbora. Da dostojno počastimo spomin smrti našega največjega pisatelja, opramo priti vsi zavedni sodruzi in sodruziče!

STUDENCI PRI MARIBORU

»Ljudska univerza«. Pretekli četrtek je predaval strokovni učitelj g. J. Rudež o »Italiji nekdaj in danes«. Orisal je nastanek in razvoj italijanskega fašizma ter podčrtal vse dinamične sile, ki vplivajo na Sredozemlje in na sosedne države. Podal je tudi perspektivo za bodočnost, v kolikor lahko sklepamo na podlagi nujnosti in zakonitosti družbenega razvoja sploh. Po predavanju se je razvila zanimiva debata, v katero so posegali zlasti delavci, ki so bili izpovršili spored. — Prihodnji četrtek je posvečen vzgojnemu vprašanju delavske mladine. Poročali bodo učitelji deške ljudske šole o svojih izkušnjah pri pouku in vzgoji študentske mladine. Vabljeni so zlasti roditelji šoloobvezne mladine. Gg. Kontler, Lintner in Vranc bodo podali »Tedenske noviče v besedi in sliki«. Vstopine ni.

Pustno veselico priredi del. kult. društvo »Vzajemnost« v Studencih v soboto, dne 4. februarja t. l. ob 8. uri zvečer v gostilni pri »Beli zastavi«. K obliki udeležbi vabi odbor.

Kmečki ples priredi podružnica I. Del. kolesarskega društva dne 4. februarja v gostilni Mraz v Studencih. Pester spored; začetek ob 19. uri. Vstop prost. Vsa bratska društva dobrodošla. — Odbor.

LJUBLJANA

Zakaj ni premoga za železniško osovje?

Železničarji in upokojenci vedno čakamo po dva meseca in še več na premog, ki smo ga morali v naprej plačati. — Železničarji.

Grozovita nesreča mladega vajenca. — Ključavničarski pomočnik Iv. Notar in vajenec Marjan Sili sta peljala iz Ljubljane po Celovški cesti na dvokolnici 6 m dolge železne palice. Pred remizo ju je dohitel 5 ton težak tovorni avtomobil tvrdke Linke. Čeprav sta pomočnik in vajenec vozila svoj tovtov po desni strani, jima je R. Linke dal signal, naj zavijeta še bolj na desno. Pri tem umikanju so pa dolge železne palice še bolj molele na cesto in tovorni avto je zadel v nje s tako močjo, da je vrglo Silija pod kolesa težkega avtomobila. Ubogi fant je umrl v bolnišnici. —

MARIBOR

Posetite delavsko predstvo v gledališču

V soboto, dne 21. januarja ob 8. uri zvečer: V spomin smrti pokojnega Ivana Cankarja bodo igrali veliko odrsko delo pokojnika »Kralj na Betajnovi«. Prireditve organizira »Vzajemnost«.

O Cankarju bo govoril odvet. konc. in pisatelj Božo Vodusek.

Pridimo in oddolžimo se spominu pisatelja, ki je svoje življenje izpolnil z bojem za trpeče, preganjane in razžaljane. Vstopnice po din 2,50 do 10 din v tajništvo Strokovne komisije in v upravi »Delavske Politike«.

Občina vendar proti špekulantom parcel? — Na mestni občini pripravljajo spremembo pravilnika o plačevanju kanalske pristojbine v tem smislu, da jo bodo morali plačevati tudi lastniki nezazidanih parcel v središču mesta. Javnost bo nevedno, izvemši par bogatih familij, brez razlike strank in drugih slojev, simpatično pozdravila ta odločen korak mestne občine proti špekulantom, ki držijo ravno v središču mesta najlepše stavbene parcele nezazidane in čakajo, da bi jih za oderuške cene vnovčili. Vrednost stavbenih parcel v središču mesta je zadnja leta strahovito poskočila, a posledica je ta, da so po najpomembnejših ulicah velikanske praznine, nezazidane stavbišča, ker niti bogati podjetniki nočejo plačevati za gradnjo hiš tako pretiranih, oderuških cen. Lastniki takih parcel so pa večinoma bogataši, ki lahko čakajo, a škoda ima mestna občina, ki se baš v središču vsled tega ne more razvijati. Svoječas je mestna občina že odpravila takšne parcele s posebnim davkom, pa tega ni mogla izvesti, ker je upravno sodišče dotični davek na pritožbo posestnikov davčno razveljavilo. Upamo, da bo imela občina to pot več sreče. Večina parcel je itak vsa v rokah par milijonarskih rodbin, ki posedujejo skoro polovico Maribora.

Pri občini zasluži in krši socialne zakone. Iz krogov slikarskih pomočnikov nam poročajo: »Delavska Politika« je pred meseci že upravičeno gajala, da so se oddala slikarska dela pri gradnji novih delavskih stanovanjskih hiš enemu najjemnejšim Mariborčanom, podjetniku g. H., ki je že tako bogat, v Mariboru pa se bori nebroj mladih domačih in tudi starejših slikarskih in plesarskih obrtnikov za skromno eksistenco, ker nimajo dela. Enemu se nudi preveč, drugi pa nima niti za življenje. Proti temu podjetniku pa niso vsled takih dobrih zaslužkov pri občini ogorčeni samo revni slikarski obrtniki, ampak tudi slikarski pomočniki, ki morajo delati pri njem celo nadure, čeprav je v Mariboru vedno dovolj brezposelnih pomočnikov, a ta gospod ne plačuje tega nadurnega dela v smislu jugoslovske zakonodaje z zakonitim poviškom, ter si upa celo pri tem kršiti našo socialno zakonodajo, čeprav ima celo pri občini zaslužek. Apelliramo na mestno občino, da ne odda nobenemu podjetniku svojih del, ki ne plačuje delavcu vsaj v smislu socialne zakonodaje.

CELJE

Srednjeveške metode v tekstilni tovarni »Metka« v Celju. Odkar ne obstoja v tovarni strokovna organizacija, ki bi zastopala in ščitila interese zaposlenih delav in delavcev, se dogajajo stvari, ki kličejo po takojšnji remeduri. Delavce so izpostavljene neupravičenim in nepotrebnim šikanam predpostavljentih, ki se na ta način prilizujejo tovarnarju. Dne 10. t. m. ob 10. uri se je spozabil tkalski moister D. in okolofatal nazadnje pa še obrcal delavko, ki ga je prosila, da ji popravi stroj. Delavstvo, čeprav ni organizirano, bo takih svinjarj kmalu sito. Eni delavki je že bila izplačana s strani vodstva tovarne odškodnina din 2000. Ako vodstvo tovarne takih posurovelih in divjaških izpadov ne bo preprečilo, bo seveda še za naprej plačevalo odškodnino. Gospodu Weinbergerju nasvetujemo, ako hoče, da ne izgubi simpatij slovskega Celja, naj njegovi podrejeni organi opuste take vzgojne metode, ker bomo sicer dobili vtis, da se to dela z njegovo vednostjo. Sicer se pa časi menjajo in bomo tudi to pravočasno obračunali, tedaj pa temeljito.

Cankarjeva proslava se bo vršila v nedeljo, dne 29. t. m. ob 10. uri v dvorani »Delavske zbornice«. Odbor »Vzajemnosti« kakor tudi njeni odseki so že na delu, da bo proslava iz-

»Spiritiisti v Studencih«. V soboto, dne 21. t. m. zvečer ob pol 8. uri se bo v Špуреjevji dvorani v Studencih predvajala krstna predstava drame »Spiritiisti«. Drama nam kaže, kaj se dogaja na spiritiističnih sejah, kjer kličejo duhove z drugega sveta. Prizori se gode v kavarni, v tilnem domu in v mrtvašnici. Vstopnice v predprodnji pri Špуреju.

Nesrečo, pri kateri je izgubil življenje mlad delavec na delovni poti, je treba temeljito preiskati in revnim staršem, ki stanujejo na Gradu, pomagati.

Mestna zastavljavnica ima še vedno mnogo posla. Po njenem poročilu je imela lani 7 mil. 749.795.50 din prometa. V letih pred krizo nismo brali tako visokih števil. Lani je 22.155 strank zastavilo razne vrednosti, da so dobile 3.485.490 din posojila. 1341 strankam so zastavljene stvari prodali, ker niso mogle spraviti skupaj denarja, da bi zastavljeno blago dvignile. »Slovenec« zaključuje svoje poročilo, da nam to »dokazuje, da ogromna večina ljubljanskega prebivalstva živi v znosnih razmerah.« Ha, ali naj bi morali biti vsi ljubljana- ni zastavljeni?! To je že radi tega nemogoče, ker jih je mnogo, ki nimajo česa zastaviti.

Kršitelje pa naj oblast kar najstrožje kaznuje, da bo že enkrat konec tega izrabljanja naših delovnih sil. Slikarski pomočniki so že itak reveži kot sezonski delavci, ki vso zimo ničesar ne zaslužijo in ne dobe podpore, pa naj še »delajo nadure brez plačila«.

Na Teznu ne marajo pokopališča. Cerkevno pokopališče bo v par letih polno. Zato se stolna župnija ogleduje za novim primernim prostora. Frančiškani so bili bolj spretni in so pred leti prehiteli stolno župnijo z nakupom parcele tik ob mestnem pokopališču. Stolna župnija pa na Pobrežju ne najde več prostora, zato se je začela zanimati za neke parcele ob Ptujski cesti na Teznu. O zadevi je razpravljala pobrezki občinski odbor, ki je svoj čas šel zelo na roko frančiškankom. Sedaj pa so se občinski odborniki nameri stolne župnije uprli. Pobrežani najbrž radi tega, ker bi bil s tem oškodovan »tujski promet« in ondodnih gostilnari, teženani pa radi tega, ker smatrajo, da bi pokopališče zavrla nadaljnji razvoj kraja, priseljevanje industrije in podobno, od česar bi utegnili imeti večje dohodka, kot pa od pokopališča. Cerkevno pokopališče je donosno le za imetnika, ne pa za občino. Ako bi se bila pobrezka občina tega zavedala pred leti, bi bila lahko sama kupila zemljo, katero je potem pridobila frančiškanska župnija in občina bi imela danes težke tisočake v blaginji. Na nesrečo pa so takrat zmagali vplivi tistih, ki so s to naklonjenostjo štitali svoje osebne interese. Za pokopališče na Teznu skušajo sedaj alarmirati gostilničarje. Če se bo akcija na ta način posrečila, bomo šele videli. Vsekakor je tudi za gostilničarje več vredno tovarniško naselje, naselje živih, kot pa pokopališče.

Zlobnost ne pozna meje. »Slovenec« je te dni objavil pod naslovom »Takšno obnašanje zasluži eksemplarično kazeno«, dopis v katerem pravi, da je neka družba popivala v neki gostilni v Ribniškem selu in oponašala verske obrede. Vest je hudobno izmišljena. Resnica je to-le: V neki gostilni v Ribniškem selu je bilo neko slavje, ki se ga je udeležilo okrog 30 oseb. Prišli so tudi nepokani gostje, ki so izzivali in celo kličali na korajžo s svojim »aufbiks«. Ko smo odhajali iz gostilne drug za drugim, vsi naenkrat nismo mogli skozi vrata, nas je bila seveda cela procesija, ki jo poznajo višješolci kod imenom »račiji hod«. Iz maščevanja pa so neki pobalimi klicani orožnike po telefonu, se pritoževali v imenu prebivalcev radi kaljenja mira in da bi bolj držalo, so vpleli tudi »procesijo«. Oseba, ki ima to na vesti, sedaj leta od enega do drugega, da bi krivico popravila in priznava, da so jo k temu nahujskali drugi. Kdor bo širil o nas take lažnjive vesti, ga bomo sodnijsko zasledovali. — Za udeležence U. I.

V železniški delavnici ne smejo več kariti s premogom. Uprava železniških delavnic je po nalogu odredila, da se v delavnici ne sme več uporabljati za kurjenje premoga, ampak odpadki lesa in preostanki razbitih vagonov,

padla čim svečaneje. Vse prijatelje našega Cankarja opozarjamo že danes na to proslavo.

V govorniški tečaj ne sprejemamo novih tečajnikov, ker je število doseglo mejo. Tisti sodruzi, ki bi želeli biti sprejeti, naj počakajo in če se izkaže potreba, bomo otvorili nov tečaj za začetnike.

Cankarjeve knjige letošnje izdaje so samo še štirje izvodi na razpolago. Opozarjamo tiste sodruge, ki so si jih rezervirali, da jih takoj prevzamejo, ker jih bomo oddali drugače drugim reflektantom. Prevzemite jih takoj, da ne bo zamere!

Tragična smrt mlade deklice. V torek, dne 17. t. m. je skočila hčerka bančnega ravnatelja skozi okno drugega nadstropja na tlakovano cesto. Priletela je z glavo na tlak in ostala na mestu mrtva. Kaj je gnalo mlado življenje v smrt ni znano. Po mestu se raznašajo seveda različne govorice. Mogoče so res krive srčne zadeve, ki so gnale mladenko v smrt.

KOČEVJE

Enkrat preveč, drugič premalo dela. Zadnjič smo prešli iz Kočevja dopis, da je rudnik v polnem obratu tako, da delavci rudarji niti ob nedeljah in praznikih niso prosti. Sedaj nam pišejo, da se je tisti popotni dopisnik, ki nam je poslal poročilo, nekoliko zmotil. Ko je bil na Stefanovo v Kočevju, so rudarji res delali, zato pa so že naslednji četrtek praznovali. — Lahko si mislimo, kako so bili rudarji razočarani, ko so v listu brali ravno narobe od tega, kar je res. Pri nas se tudi v zimskih mesecih vsaj po par dni praznuje. To moramo povedati, da nas ne bi nazadnje še kdo zavidal radi tega, da imamo toliko dela.

KRANJ

Brezposelnost v stavbni stroki in nobene pomoči

Tudi v Kranju med gradbenim delavstvom velika nezaposelnost. Podružnica »Zveze gradbenih delavcev«, v kateri je organizirana velika večina tega delavstva, šteje še enega čelga zaposlenega stavbinca. Naravno je, da vlada med tem delavstvom velika beda, ker od nizkih mezd, ki še celo v času zaposelnosti ne dosega niti najnižjega življenjskega minimuma, si stavbinci ne morejo ničesar prihraniti za na zimo. Poleg tega so letos podpore sezonskemu delavstvu, h kateremu se upravičeno ali neupravičeno prišteva celokupno gradbeno delavstvo, praktično popolnoma ukinjene. To je napolnilo več stavbincev, da so nabrali med seboj kakih 170 podpisov, s katerimi so opremili primerno prošnjo za pomoč in deputacija jo je nesla h g. sreskemu načelniku. Tam so izvedeli, da tudi gospod načelnik z njimi sočustvuje, da je položaj res težak, — — — Poslali so ono prošnjo »Delavski zbornici« v Ljubljano, katera bo morda našla primeren način za predložitev prošnje, da bodo na merodajnem mestu potem nekaj ukrenili za olajšanje neznosnega položaja, v katerem je gradbeno delavstvo. V navedeni vlogi se prosi, da bi se izplačevale vsaj one malenkostne podpore kot prejšnja leta. — — — Radovedni smo, kakšen bo uspeh. Razmere so za nekatere, ki imajo številno družino, res obupne.

Redni občni zbor »Vzajemnosti« se bo vršil v nedeljo, dne 22. t. m. ob 9. uri v »Cankarjevem domu«. Za člane je udeležba obvezna. — Vabljeni pa je tudi ostalo delavstvo, da pride in začne z aktivnim udejstvovanjem v delavski kulturni organizaciji.

Se vedno brezposelni... Nekateri podjetniki so pred 11. decembrom kazali veliko podjetnost in so javno mnogim brezposelnim obljubljali delo. Sedaj pa samo normalno obratujejo. Dočim brezposelnih še naprej potrpežljivo čakajo, kdaj jih bodo »socialno čuteči« gospodje zaposlili.

Ljudska univerza. V četrtek, dne 19. t. m. ob 20. uri predava dr. Neubauer o temi: »Tehnika in medicina«. Obenem se predvaja tudi film: Roentgen v filmu. Predavanje se bo vršilo v Narodnem domu. Vstopnina din 2.

Osrednje društvo oblačilnih delavcev, podr. Kranj, priredi v nedeljo, dne 22. t. m. svojo predpustno veselico v dvorani »Cankarjev dom«. Godba izvrstna. Pričetek ob 15. uri.

TRŽIČ

Škoduj svojemu bližnjemu, ako le moreš!

To je sedaj načelo tistih ljudi, ki se delajo, kakor da bi izpolnjevali Kristusov nauk: Ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe. — Bilo je v prednicih in začetku decembra. Med nami delavci se nahaja nek dobro plačan gospod, ki misli, da ima višjo saržo in se briga razen za delo tudi za mišljenje delavstva. Mogoče je prepričan, da se da tudi na ta način zaslužiti kruh in izboljšati svoj položaj, ako vohuniš za svojim sodelavcem in ga potem ovajaš, četudi po krivici. Tiste dni je bilo precej mrzlo in več delavcev se je nekega jutra stisnilo v kot, kjer so povzili vsak svoj kosček trdo zaslužnega kruha. Vse skupaj je trajalo nekaj minut. Te delavce je opazil tisti luzin in jih zatožil nekemu vplivnemu možu, čes, da je čil, da so vršili agitacijo za nekoč, ki bi ga bili radi gospodje utopili v žlici vode. Vplivni mož, poln ljubezni do bližnjega, pa ne bodi len, je takoj telefoniral in zatožil delavce. Na žalost se je njegov ovadah v tovarni moral prepričati, da vodstvo za take denunciacije ni imelo razumevanja in je radi tega ostalo vse brez posledic. Namen teh tožb je bil, škodovati prizadetim delavcem, pa četudi bi radi tega izgubili službo. Take kreature si upajo trditi, da jih je ustvaril ljubi Bog, ko bi jih sam satan ne bi znal lenše izrežljati, kot so. Delavci, varuite se tistih, ki imajo ljubezno do bližnjega na jeziku, v srcu pa so polni hudobije in se ravnavajo po vselu: Škoduj svojemu bližnjemu, ako le moreš!

VELENJE

Izredno dobro uspeła dramska prireditve »Vzajemnosti«. Delavska kulturno društvo »Vzajemnost« Pesje—Velenje je vpriporilo na praznik dne 6. in v nedeljo, dne 8. januarja v dvorani »Rudarskega doma« v Velenju ljudsko žaloigro v 6. dej. »Bramomor na Metavsi«. Med odmori je sviral šele pred dobrim mesecem dni ustanovljeni Tamburaški odsek »Vzajemnosti«. Dvorana je bila obrakrat nabito polna. Igralci so podali svoje vloge res odlično in če vpoštevac, da smo na deželi, znači to še nekaj več. Vsa čast požrtvovalnosti igralcev in režiserju s. Znojju. Kakor slišimo, namerava dramatski odsek za pustno nedeljo pokazati na odru nekaj veselega. Tako je prav! S prostetnim in kulturno-vzgojnim delom, med delovnim ljudstvom pojdmu naprej, da bistriimo in razsvetlujemo duha, katerega hoče demoralizirati in zlorabljati.

ŠOŠTANJ

Ekspozitura »Kranjskih deželnih elektrarn« nas osrečuje in razveseljuje vedno pogostejše s tem, da nas na gotovih odsekih njenega omrežja pušča kar cele noči v temi. Menda že zopet manjka ljudi? Kajti sicer se taki nedostaki pač kmalu lahko odpravijo. Obrtniki in prizadeti, bo treba, da se enkrat pošteno oglasimo! — P.

POBREŽJE PRI MARIBORU

I. Del. kolesarsko društvo, podr. Pobrežje vabi na redni občni zbor, ki se bo vršil dne 22. januarja 1939 s pričetkom ob 9. uri dopoldne v gostilni Kren (Klemenšak) Pobrežje. — Družnost.

Socialist Tom Mooney končno osvobojen

Po nedolžnem je bil zaprt 22 let — od tega 16 tednov v celici smrti.

V našem listu smo že večkrat poročali o justični zablodi v Kaliforniji, katere žrtev je postal socialist Tom Mooney, tajnik delavske strokovne zveze. Obtožen je bil, da je sodeloval, oziroma organiziral bombni atentat, pri katerem je izgubilo življenje več oseb. Kljub temu, da je Mooney že pri razpravi, kakor tudi pozneje ves čas v zaporu odločno zatrjeval, da je popolnoma nedolžen in čeprav mu sodišče krivde ni moglo dokazati, je bil meseca februarja leta 1917. obsojen na smrt, pozneje pa na energično intervencijo predsednika Zedinjenih držav, Wilsona, in pod vtisom silnega ogorčenja, ki se je polastilo delavstva in vse poštene ameriške javnosti, pomiloščen na dosmrtno ječo.

Atentat se je izvršil 22. julija 1916 v mestu San Francisco ob priliki nekih demonstracij, ki so jih priredili vojni hujskači za vstop Zedinjenih držav v svetovno vojno. Bomba, ki jo je vržal nek provokator, je terjala 10 smrtnih žrtev, nad 40 ljudi pa je bilo ranjenih. Med gledalci demonstracij se je nahajal tudi Tom Mooney. Kdo naj bi bil zločinec, če ne on, ki je nešteto krat govoril na shodih proti vojni in hujskačem.

Satanski načrt reakcije je uspel. Izredno sposoben in dosleden voditelj delavstva Tom Mooney pa je postal žrtev tega naklepa.

Za osvoboditev po nedolžnem obsojenega Toma Mooneya se je borilo vse zavedno ameriško delavstvo, kateremu se je pridružilo tudi

delavstvo po Evropi in številni pomembni državniki in znanstveniki, kakor Wilson, Roosevelt, Shaw, Einstein itd. Najbolj pa se je za njegovo osvoboditev trudila njegova mati, ki je s pomočjo ožjih Mooneyevih sodelavcev preprovala ves svet in organizirala demonstracije ter neumorno zbirala dokaze, da je njen sin nedolžen. Z nadčloveškimi napori se je revica trudila za obnovitev procesa, pri čemur je oslepela. Tvegala je nevarno operacijo, ki se je posrečila, nakar je zopet brez oddiha nadaljevala svojo akcijo. Popolnoma izčrpana in onemogla je pred dvema letoma umrla in ji ni bilo dano, da bi bila doživela osvoboditev po nedolžnem zaprtega sina.

Čeprav se je že pred leti posrečilo obnoviti proces, vendar je bil pri tem procesu Mooney oproščen krivde le deloma, vrhu tega pa je republikanski guvernator Kalifornije vedno znova odklanjal njegovo osvoboditev. Šele v jeseni lanskega leta, ko je bil izvoljen za guvernatorja Kalifornije demokratski kandidat Olson, je izpustil na svobodo po 22. letih ječe žrtev justične zmete Mooneya.

Nad četrtilijona ljudi ga je pričakovalo, ko je prišel po 22. letih iz ječe star in slaboten. Njegova prva pot je bila na grob njegove junaške matere, ki je dve desetletji trpela in se borila za njegovo osvoboditev.

Tom Mooney je zopet na svobodi, nihče pa mu ne more povrniti uničenega življenja.

In koliko je sličnih žrtev agent provokaterjev po ječah številnih držav!

„V varstvo ameriških svoboščin“

Novi krediti za oborožitev.

Predsednik Roosevelt je predložil minul teden kongresu Zedinjenih držav nove kredite za oborožitev. Novih kreditov potrebuje 525 milijonov dolarjev, ki se bodo rabili za izpolnitev oborožitve vseh tehničnih strok, in sicer v »varstvo ameriških svoboščin«. Roosevelt je razčlenil potreščino po strokah ter dodal, da se oboroževanje ne vrši iz strahu, ampak zaradi varnosti, k čemer Američane opominjajo dogodki zadnjih petih let.

Dodati moramo nekaj pripomb ne samo k ameriški oboroževanju, ampak k splošni tekmi v oboroževanju.

Če čitamo poročila raznih držav, vidimo, da se vse države mrzlično oborožujejo in vse v svojo varnost. Le malo kdaj se oglasi diplomat, da ima imperalistične namene. V Monakovem, v Rimu, v Parizu, povsod prisegajo, da so za mir in da ne marajo vojne. Vse države ob-

sojajo vojno in žele reševati spore s sporazumevanjem.

Zakaj torej tekma v oboroževanju? Ali samo zaradi zaslužkov orožne industrije?

Razumljivo je, da kapitalisti hočejo zaslužiti, hočejo tudi, da se orožje porabi, da bo iznova cvetela vojna industrija. Vendar oboroževanje, če hočejo vse države ohraniti mir, ne more služiti le imperialističnim zahtevam kapitalističnih držav, ki so odvisne od kapitalizma. To bi se zgodilo le v primeru mednarodne katastrofe, proti kateri so vse države.

Kapitalizem mora imeti v sedanjih razmerah, ko je došel do kulminacijske točke svojega razvoja, namen, da rabi in porabi orožje tudi v svoji lastni državi proti nezadovoljnejšem s socialnim položajem. To je vsaj v drugi vrstvi v bistvu politika samoobrambe — kapitala.

poslušni ljudje... pa strah pred izgubo zaslužka vendarle tako velik, da narekuje človeku, da se izvaja magari tudi proti svoji lastni pameti. — Že parkrat smo se hoteli organizirati v svobodni delavski organizaciji, pa so nam namero preprečili ljudje, ki pravijo, da je nekaj takega greh. »Greha organizacije« pri nas ni, zato pa je tem več oduševanja in goljufije. Sodišče ima z našim okrajem dovolj oravka in ponavadi se vse vrta okoli nepoštenih kupčij in podobnih prevar. — Preteklo leto je enkrat uspešno posredovala Delavska zbornica po s. Vodopivcu iz Celja, ker nam niso hoteli plačati za splavljanje po Savinji toliko, kot so poprej, predno smo z delom pričeli, obljubili. — Lepe so naše planine, ljudje jih hodijo trumoma obiskovat ali grdo je življenje v tej naši dolini

pod njimi, grdo in črno, kot so oblaki na nebu, ki jih pripodi južni veter. L. J. ...

SV. LOVRENC NA POHORJU

Udeleževanje nemških podjetnikov. »Deutscher Männergesangsverein« v Sv. Lovrencu, ki je imel ta teden občni zbor, na katerem je bil izvoljen za predsednika tukajšnji zdravnik dr. Schwelz, doma iz Poljčan. Ostali odborniki so razni podjetniki iz Sv. Lovrenca. Takšno društvo seveda lahko deluje, ker so člani sami premožni ljudje.

Uredniški kotiček

G. J. v R. Dopis radi delavskih žepnih koledarjev smo odstopili Strokovni komisiji v Ljubljani, pošt. pred. 290, na kateri naslov naj se v tej zadevi obrnejo tudi vsi ostali.

iz češkoslovaške

Češki častniki proti temu, da bi Anglija dala posojilo ČSR. Angleški list »Yorkshire Post« prinaša dopis svojega poročevalca v Pragi, v katerem le-ta piše, da so častniški krogi odločno proti temu, da bi Anglija dala posojilo ČSR, ki je postala navadna kolonija Nemčije. Častniki so silno nezadovoljni in groze očitno z uporom, ako vlada ne bo krenila na druga pota.

Slovaška je izgubila enoinpol milijarde Kč. »Národní Dénik« v Brnu poroča iz Slovaške, da je sedaj tam prenehala gonja proti židom, ker je postala židovsko vprašanje brezpredmetno. Vsled divje gonje proti židom so se namreč židi s svojim kapitalom sami umaknili iz Slovaške, od koder so podružnice čeških bank predkazale za poldrugo milijardo židovskega kapitala na Česko. Na ta način je postalo na Slovaškem znatno pomanjkanje gotovine. Sedaj Slovacom židovski kapital ne more biti več na poti in tako tudi ni več židovskega vprašanja. Slovaški politiki pa so začeli po časopisih povdarjati, da ne bodo nikogar preganjali in da je vsakomur zagotovljeno gospodarsko udejstvovanje.

Protizidovska gonja lahko silno škoduje Češkoslovaški. »Národní práce« opozarja v posebnem članku na škodo, ki jo utegne utrpeti češkoslovaško gospodarstvo, ako se bo nadaljevala protizidovska gonja. V Zedinjenih državah se je izvažalo doslej letno nad en milijon parov rokavic iz sudetskega ozemlja. Ta izvoz sedaj odpade in mesto bi lahko zasedla češkoslovaška industrija. Toda vsled protizidovske propagande je odšlo iz Češkoslovaške veliko židovskih finančnikov, ki sedaj snujejo s svojimi kapitali podobno industrijo v Angliji, od koder bodo izvažali potem rokavice v Zedinjene države. Ti židje bi bili ostali v ČSR, toda rajše kot, da se puste tamkaj zmerjati, so si poiskali zatočišče drugod in namesto češkemu gospodarstvu, bo njihova podjetnost prišla v dobro gospodarstvo drugih držav.

»Národní divadlo« brez igralk. Slavno češko narodno gledališče v Pragi je prišlo z novo uredbo o odpustu poročenih žensk iz službe v zelo težaven položaj. Večina najboljših igralk in pevka na tem gledališču je poročenih in bi jih zato moralo gledališče sedaj odpustiti, ker vsled prenatrpanosti uslužbencev češka vlada ne pusti v službah nobenih poročenih žensk. Narodno gledališče pa bi na ta način ostalo brez umetnic, ker so vse boljše igralkice in pevke, zlasti solistinke, poročene. Ista usoda je zadela tudi češko gledališče v Brnu. Časopisi razmotrivajo, kako bodo izšli iz te mučne zadeve. — Znana umetnika in pisateljka Voskovec in Werich, ki sta imela odlično »Svobodno gledališče« v Pragi, pa so ga jima ob novem režimu zaprli, sta sedaj zapustila nehvaležno domovino in odpotovala v Ameriko, kjer bosta s svojo veliko umetnostjo bogatila tujino. Dnevnik »Národní práce« dodaja k temu: »Zelim jima srečno pot in veselo vrnitev v domovino.«

Zadnje vesti

Kitajci napovedujejo svojo zmago

V Washington je prispel član kitajske vlade, ki je izjavil novinarjem, da se Kitajci pripravljajo na svojo končno zmago nad Japonci. V teku je reorganizacija armade, ki naj omogoči hitro premikanje čet, da bodo Kitajci v tem oziru popolnoma enaki Japoncem. Kitajska razpolaga z 250 divizijami. V boju proti tej sili Japonci ne bodo kos, ker imajo premalo ljudi. Do pred par meseci so bile izgube Kitajcev in Japoncev v razmerju 1:3 v škodo Kitajcev, sedaj pa je to ravno obratno.

35.000 topovskih strellov oddajo nacistične baterije proti republikancem dnevno na fronti pri Tarragoni.

Otvoritev slovaškega parlamenta. V sredo, dne 18. januarja se je sestel prvi izvoljeni slovaški parlament v Bratislavi. Kakor znano je bila za volitve dopuščena samo ena lista.

Konferenca za reformo češkoslovaškega šolstva se bo vršila v Zlinu na pobudo Bate v nedeljo, dne 22. t. m.

Angleški poslanik v Berlinu Henderson je prispel v London, da osebno poroča kralju.

Eden o Španiji. Bivši angleški zunanji minister Eden je izjavil te dni, da ni časa za prepire, ampak, da morajo vsi Angleži nastopiti složno v obrambo državnih interesov. Interesi Anglije in Francije v Španiji pa so popolnoma isti: Španija mora ostati neodvisna.

Mebiška vlada je v krizi. Radi bližajočih se volitev se namreč odstopili trije ministri.

Poplave na Portugalskem. Spomladanski viharji so povzročili, da je padlo mnogo dežja in so celi deli pokrajina pod vodo.

Toplo vreme bo še trajalo tri do štiri dni, potem se bo ohladilo.

Samomor je izvršil v svoji celici Loize Marn iz Šmartna ob Savi, ki je umrla l. 1936, kakor se splošno domneva, umoril svojega brata Viktorja in ga potem zakopal v neki prazni apneni jami, kjer so sedaj našli razpadlo truplo pokojnika. Loize Marn je bil radi tega zločina že enkrat deset mesecev v preiskavi, pa je bila potem preiskava proti njemu ukinjena.

SOLČAVA

Za nas delavce je težko. V našem okraju je težko za nas delavce. Edini zaslužek, ki ga je mogoče dobiti, je v lesni industriji. Ta pa je demala vsa osredotočena v Marijinem gradu. Za delavca v takih razmerah velja to, kar je bilo v srednjem veku za vsakega podložnika pravilo: čigar kruh ješ, tega pešem poješ. — V teh časih, ko je vse javno, ko mora pošten človek celo javno povedati svoje misli, da te potem tisti, ki mu tvoje misli niso po volji, lahko ošvrkne z bičem in odvzame poslednjo skorjico kruha, se mora delavec odvdati svobodno misliti, kaj šele na svobodnem prevdarstvu govoriti in delati. Da se večina delavstva tega zaveda in boji, se je pokazalo pred par tedni. Ako bi že tudi človek skrival, da ga no smrti dobi v kremplje sam rožati peklenšček, kakor se trdi glede tistih, ki ne bi hoteli biti

Delavski pravni svetovalec

Posojilo prijatelju (Štore)

Če Vam je prijatelj obljubil, vrniti posojilo v jeseni in sedaj odlaga od meseca do meseca, Vam ne preostane drugega, kakor tožiti. Ko bo sodba pravomočna, predlagajte proti njemu rubež pod osebno intervencijo, tako, da greste pri rubežu Vi poleg in skupaj z izvršilnim organom preiščeta, kje ima kaj rubljevga. Lahko poskusite tudi z rubežem plače.

Ločitev zakona (Ljubljana)

Ako mož Vaše sestre ni ničesar zakrivil v zakonu, bo sestra težko dosegla ločitev, če mož noče privoliti. Pač pa bo lahko mož tožil sestro na ločitev zakona iz njene krivde, če ga je ona zapustila brez razloga, ker je imela drugega raiši. V ločitveni praviči pa sestra, če ne bo hotela, ne bo treba biti navzoči, ampak jo lahko zastopa odvetnik.

Nezakonski otrok v zakonu (Celje)

Zakonsko rojstvo otroka, ki je bil rojen v zakonu, more izpodbijati le mož najdalje v 3 mesecih potem, ko je izvedel, da otrok ni njegov. Materina trditve, da je njen otrok nezakonski, ne more otroku odvzeti pravice zakonskega rojstva. Vaša prijateljica Vas torej ne bo mogla tožiti za otroka šele pozneje enkrat, ko bi Vi dobili posestvo.

Upravna kazen (Kranj)

Vprašanje: Od sreskega načelstva sem bil kaznovan z denarno globo din 100, češ, da sem razširil prepovedani letak. Dejansko nisem razširil nikakršnih prepovedanih letakov, pač pa so mi orožniki ob priliki nenadne osebne preiskave v času pred volitvami zaplenili dopis Socialistične akcije. Kronjko delavske kulture v Mariboru in 6 številke »Delavske Politike«, ki sem jih nosil pri sebi. Kam naj se pritožim, zlasti ker nisem dobil nikakršne pisnene razsodbe? Ali imam pravico zahtevati zaplenjene stvari nazaj, ker niso prepovedane?

Odgovor: Navrivate pritožbo na banksko upravo v 15. dneh po prejemu odločbe, najbolje po odvetniku. Pravico imate zahtevati pisмено odločbo, vendar napravite za vsak primer pritožbo v 15. dneh po obvestilu o izrečeni kazni. Niti dopis »Socialistične akcije«, niti »Kronjka delavske kulture v Mariboru«, niti »Delavska Politika« ne predstavljajo prepovedanih letakov in zaradi njih kazni ni uravničena. Lahko zahtevate njihovo povrnitev. Ako Vam banka

urava ne bi ugodila, je dopustna tožba na Upravno sodišče v Celju.

Dedščina po materi (Zabukovca)

Vprašanje: Kot 17-letnemu mi je umrla mati. Zapuščina po njej, ki jo je v celoti prevzel oče, je bila mnogo prenizko ocenjena, tako, da sem jaz dobil po materi le malenkosten znesek. Oče je sedaj svoj del posestva, kakor tudi onega, ki ga je prevzel po materi, dal prepisati na svojo sedanjo ženo. Ali morem jaz razveljaviti cenitev in zahtevati večjo dedščino?

Odgovor: Po očetovi smrti bodete lahko zahtevali, da se vrednost posestva znova oceni in da se Vam po očetu prizna majni delež z ozirom na pravo vrednost posestva, ne glede na to, da Vam je tudi oče ob prepisu posestva na mačevo že izplačal dedni delež po sebi, ki je pa tudi prenizek.

Brezposelna podpora sezonskih delavcev (Maribor, Celje, Marenberg in drugod)

Vprašanje: Borza dela nam kot sezonskim delavcem zavrača naše prošnje za brezposelno podporo. Ali je to upravičeno?

Odgovor: Po uredbi o preskrbovanju nezaposlenih delavcev sezonski delavci res ne uživajo pri podeljevanju brezposelnih podpor vseh tistih ugodnosti, kot ostali delavci. Pri takšnih delavcih, ki stalno delajo le določen čas v letu, uredba razlikuje med tistim časom, ko se običajno dela, in med tistim časom, ko se običajno ne dela. V tistem času, ko se običajno ne dela, delavci dotične stroke nimajo pravice do brezposelne podpore, razen če so bil v poslednji sezoni zaposleni manj kakor 4 mesece. Tako splavarji, zidarji, slikarji in drugi pozimi nimajo pravice do brezposelne podpore, ker pač pozimi običajno ne delajo. Velja samo navedena izjema za tiste, ki so bili tudi v sezoni zaposleni manj kot 4 mesece. Upravni odbor borze dela pa je dolžan določiti za svoje področje, katere stroke je smatrati za sezonske in od kdaj do kdaj traja v dotičnih strokah redno počivanje dela. Zahtevajte pri Borzi dela, da Vam pokažejo tozadevno odločbo, če ste v dvomu, ali je Vašo zaposlitev smatrati za sezonsko. Zoper odločbo šefa uprave za posredovanje dela je v posameznem primeru možna pritožba na ravnateljstvo v 8. dneh.

MALI OGLASI

Naši čitatelji kupujejo najceneje pri naših inserentih!

Franc Kormann'ov nasl. Karl Rago
Maribor, Gosposka ulica 3 — moda, galanterija, drobnarija in igrače vseh vrst. Največja izbira in najboljši nakup.

FRANC REICHER, MARIBOR
Tržaška cesta 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnih cenah. Hitra izdelava.

„FOX“ terpentin-krema je nenadkriljiva

Vazelin in pravi gumitrans Vas varuje v snegu dežju in blatu najbolje pred prehladom.

KOLESA, GRAMOFONE,
šivalne stroje, otroške vozičke popravila dobro in po kulantnih cenah znana tvrdka JUSTIN GUSTINCIC, mehanična delavnica, MARIBOR, Tattenbachova ulica 14. Shramba koles čez zimo.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. Telefon št. 2324

Za konzorcijski izdaja in ureinale Adolf Jelen v Mariboru. — Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Viktor Eržen v Mariboru.